

متن پرسش

سلام علیکم: میلاد حضرت رضا علیه السلام تبریک عرض می‌کنم. استاد در مباحث معاد بحثی در رابطه با تجرد روح داشتید که یک دلیل آوردید مبنی بر اینکه اگر روح از جنس ماده بود تغییر می‌کرد مثل جسم، پس چون تغییر نمی‌کند ثابت است و اشکالی در جلسه مطرح شده بود که اگر روح تغییر نمی‌کند پس چرا بعضی صفات خوب و بد را به خود می‌گیرد که شما در پاسخ فرموده بود که در عین ثبات تغییر صفات اخلاقی می‌کند، سوال این است که جسم هم به همین منوال است که وقتی فردی به سن پنجاه سالگی می‌رسد هنوز ته چهره‌ای از چهره‌ی بچگی‌اش در چهره‌اش است و در مزاج شناسی می‌گویند هر فردی یک مزاج جبلی دارد یعنی قالب جسم او موقع تولد بر یک مزاجی ریخته شده و تغییر هم نمی‌کند، و اشکالی دیگری هم است که اگر جسمیات تغییر پیدا کنند آیا منظور تغییر ماهیات است و اگر تغییر ماهیات باشد این جسم انسان باید تغییری دیگر کند و روح از آن مفارقت می‌کند چون تغییر ماهیت داده است، و اگر بگوییم که جسم هم با یک ثباتی که دارد تغییراتی پیدا می‌کند آیا این استدلال حضرتعالی مبنی بر تجرد روح دچار اشکال نمی‌شود؟ و اگر تغییر ماهیات منظور باشد نظریه داروینیسیم قوت پیدا نمی‌کند؟

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: بحث «تجرد نفس» را با وسعت زیاد در کتاب‌های «ده نکته در معرفت نفس» و «خویشتن پنهان» دنبال بفرمایید. در بحث «معاد» مبتنی بر آن مباحث که مخاطب در جریان آن بوده است، صحبت می‌شود. موفق باشید